

Jatkuvan oppimisen ja
työllisyyden palvelukeskus

Korkeasti koulutetut koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä

- Kansainvälisten työntekijöiden
kokemuksia jatkuvasta oppimisesta

**OSAAMISEN
NÄKYVIIN**

**Korkeasti koulutetut koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä
- Kansainvälisten työntekijöiden kokemuksia jatkuvasta oppimisesta**

Jaakko Tuominen, Meiju Ahomäki ja Noora Silfversten
Innolink Research Oy

Tilaaja: Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, Milma Arola

Julkaisupäivä: 6.10.2023

ISBN: 978-952-7546-03-1

ISSN: 2954-2022

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen julkaisuja 4/2023

Taitto: Aava & Bang Oy

www.jotpa.fi

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	4
Sammanfattning.....	5
Summary	6
1. Korkeasti koulutetut kansainväliset osaajat työllistyvät koulutusta vastaamattomiin tehtäviin Suomessa	7
2. Haastatteluiden toteutus ja vastaajien taustatiedot	10
3. Monimuotoiset ja haastavat työllistymispolut	12
4. Osaamisen tunnistamisen kokemuksia suomalaisesta työelämästä.....	18
5. Suhtautuminen jatkuvaan oppimiseen.....	22
6. Tulevaisuuden suunnitelmat	26
7. Johtopäätökset	28
Lähteet.....	30

Tiivistelmä

Tässä haastattelututkimuksessa on selvitetty niiden korkeasti koulutettujen kansainvälisten osaajien näkemyksiä ja ajatuksia jatkuvasta oppimisesta, jotka työskentelevät koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä Suomessa. Tutkimus on toteutettu haastattelututkimuksena, johon osallistui 20 korkeasti koulutettua Suomeen muuttanutta henkilöä. Haastattelututkimuksen tavoitteena oli kuulla korkeasti koulutettujen kansainvälisten työntekijöiden ajatuksia jatkuvasta oppimisesta, kouluttautumisesta ja osaamisen hyödyntämisestä sekä ymmärtää paremmin osaamisen tunnistamisen haasteita.

Haastattelututkimuksen perusteella voidaan todeta, että vastaajat mainitsivat suomen kielen vähäisen osaamisen suurimpana esteenä työllistymisessä koulutusta vastaaviin tehtäviin. Kaikki vastaajat kertoivat, että he pitävät itseään ylikoulutettuna nykyisiin työtehtäviin. Haastateltavien mielestä heillä olisi paljon annettavaa suomalaiselle työelämälle, mikäli heidän osaamispotentiaalinsa tunnistettaisiin kokonaisuudessaan. Vastaajat toivoivat lisää verkostoja työllistyäkseen omalle alalleen sekä enemmän intensiivisiä ja lyhytkestoisia kursseja ammattitaidon ja osaamisen vahvistamiseksi. Suurin osa vastaajista kertoi pyrkivänsä jatkuvasti oppimaan uusia työelämätaitoja ja syventämään ammatillista osaamistaan.

Haastatteluun osallistuneiden lähtömaat olivat moninaisia: Bangladesh, Englanti, Intia (2), Italia (2), Iran, Kazakstan, Kenia, Liettua, Nepal, Pakistan (2), Puola, Saksa, Turkki, Uganda ja Ukraina (2). Yksi vastaaja ei halunnut kertoa lähtömaataan. Vastaajista 9 oli naisia ja 11 miestä. Haastateltavista 9 kertoi suorittaneensa korkeakoulututkinnon Suomessa. Haastattelututkimus toteutettiin 27.6.– 9.8.2023 välisenä aikana puhelin- ja etähaastatteluina. Haastattelut järjestettiin englanniksi ja suomeksi. Selvityksen on toteuttanut Innolink Research Oy.

Sammanfattning

Denna intervjuenkät har kartlagt synpunkter och idéer om kontinuerligt lärande hos högkvalificerade internationella yrkesverksamma som arbetar i Finland med jobb som inte motsvarar deras utbildning. Kartläggningen genomfördes som en intervjuenkät av 20 högutbildade personer som har flyttat till Finland. Syftet med intervjuenkäten var att höra vad högkvalificerade internationella arbetstagare tycker om kontinuerligt lärande, utbildning och kompetensutnyttjande, och att bättre förstå utmaningarna med kompetensidentifiering.

Baserat på intervjuenkäten kan det konstateras att respondenterna nämnde låg kunskapsnivå i finska som det största hindret för att hitta arbete inom yrken som motsvarar deras utbildning. Samtliga respondenter uppgav att de anser sig vara överkvalificerade för sitt nuvarande jobb. De intervjuade ansåg att de skulle ha mycket att erbjuda den finska arbetsmarknaden om deras fulla potential erkändes. Respondenterna ville ha fler nätverk för att hitta arbete inom sitt yrkesområde och fler intensiva och korta kurser för att stärka färdigheter och kompetenser. Majoriteten av respondenterna sade att de ständigt strävar efter att lära sig nya färdigheter för arbetslivet och för att fördjupa sina yrkeskunskaper.

De intervjuades ursprungsländer varierade: Bangladesh, England, Indien (2), Italien (2), Iran, Kazakstan, Kenya, Litauen, Nepal, Pakistan (2), Polen, Tyskland, Turkiet, Uganda och Ukraina (2). En respondent ville inte uppge sitt ursprungsland. Av respondenterna var 9 kvinnor och 11 män. 9 av de intervjuade uppgav att de hade avlagt en högskoleexamen i Finland. Intervjuenkäten genomfördes mellan 27.6–9.8.2023 som telefon- och distansintervjuer. Intervjuerna genomfördes på engelska och finska. Enkäten genomfördes av Innolink Research Oy.

Summary

This interview study investigated the views and perceptions on continuous learning among highly educated international professionals who are working in Finland in positions that do not match their education. The study was conducted as an interview survey with a total of 20 participants with a higher education background who have moved to Finland. The aim of the study was to hear the views of highly educated international employees on continuous learning, training and utilisation of competencies, and to build a better understanding on the challenges in recognising competencies.

Based on the survey, the respondents mentioned lack of Finnish language skills as the main barrier to employment in jobs matching their education. All respondents stated that they consider themselves over-qualified for their current jobs. The interview participants feel that they could contribute significantly to Finnish working life if all of their skills potential were recognised. The respondents hoped for more networks to find employment in their own field and for more short intensive courses to strengthen their competencies and skills. A majority of the respondents said that they strive to constantly learn new working life skills and to deepen their professional skills.

The interview participants originated from various countries: Bangladesh, UK, India (2), Italy (2), Iran, Kazakhstan, Kenya, Lithuania, Nepal, Pakistan (2), Poland, Germany, Turkey, Uganda and Ukraine (2). One of the respondents chose not to reveal their country of origin. There were 9 females and 11 males among the respondents. Nine (9) of the respondents reported having completed a higher education degree in Finland. The survey was conducted by means of telephone and remote interviews in the period between 27 June to 9 August 2023. The interviews were carried out in English and Finnish. The survey was implemented by Innolink Research Oy.

1. Korkeasti koulutetut kansainväliset osaajat työllistyvät koulutusta vastaamattomiin tehtäviin Suomessa

Ulkomailla syntyneiden määrä on Suomessa kasvanut nopeasti. Ulkomaalais-taustaisella tarkoitetaan Tilastokeskuksen mukaan sellaista henkilöä, jonka molemmat tai ainut tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Vuoden 2022 loppuun mennessä Suomessa asui noin 508 000 ulkomaalaistaustaista, mikä vastaa noin 9:ää % väestöstä. Ulkomailla syntyneiden koulutusrakenteesta ei ole täysin aukotonta tietoa, sillä Tilastokeskuksen tutkintorekisteri ei kata kaikkia ulkomailla suoritettuja tutkintoja (Tilastokeskus 2018). Vuonna 2018 Tilastokeskuksen mukaan noin 25 %:lla Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista oli korkeakoulututkinto (Tilastokeskus 2018). Väestön koulutusrakenteen tilastojen lisäksi arvio ulkomailla syntyneiden koulutuksesta perustuu erilaisiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa (UTH 2014) -tutkimuksessa arvioitiin, että ulkomaalaistaustaisista työikäisistä korkeakoulutus on noin 34 %:lla, joka on yhtä suuri osuus kuin suomalaistaustaisilla vuonna 2014. Puolestaan tuoreemmassa FinMonik-tutkimuksessa arvioitiin, että Suomessa 40 % ulkomaalaistaustaisista on korkeasti koulutettuja (2020).

Korkeasti koulutetut kansainväliset työntekijät työllistymispoluilla

Kansainvälisten korkeasti koulutettujen työntekijöiden työllistymisessä koulutustaan vastaaviin tehtäviin on monenlaisia haasteita. Yleisesti voidaan todeta, että ulkomailla syntyneet korkeakouluopiskelijat menestyvät kohtuullisesti Suomen työmarkkinoilla valmistumisen jälkeen. Tästä huolimatta he jäävät tuloissa ja työllisyydessä merkittävästi jälkeen suomalaistaustaisista saman koulutustason hankkineista henkilöistä (Mathies & Karhunen 2019). Lisäksi ulkomaalaistaustaiset näyttävät tällä hetkellä jakautuvan voimakkaammin kahteen ryhmään – nopeasti työllistyviin ja pitkäaikaistyöttömiin – kuin suomalaistaustainen väestö (Bergbom, Gluschkoff, Toivanen & Väänänen 2023).

E erityisen haastava tilanne on ulkomailla syntyneillä korkeasti koulutetuilla naisilla, joiden korkeakoulutus ei näytä yhtä voimakkaasti korreloivan oman alan työllisyyden kanssa (Bergbom ym. 2023). Liisa Larjan (2019) selvityksen mukaan ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyys saavuttaa vasta 15 vuoden maassaolovuoden jälkeen miesten tason.

Työllistyminen koulutusta vastaamattomiin tehtäviin

Keskustelu ylikoulutuksesta tai työskentelystä osaamista vastaamattomissa tehtävissä ei ole täysin ongelmaton tai yksiselitteistä. Ilmiötä voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta. Esimerkiksi tilastollisesta näkökulmasta voidaan tarkastella sitä, miten tutkinnot vastaavat ammattinimikkeitä. Puolestaan yksilön näkökulmasta voidaan tarkastella, kokeeko henkilö olevansa ylikoulutettu työtehtäväänsä. Työmarkkinoiden muuttuessa myös osaamistarpeet muuttuvat nopeasti ja voi syntyä tilanne, jossa tietyille alalle on tarjolla paljon koulutettua työvoimaa ja alalle syntyy kilpailua. Tällöin kaikkien on vaikea työllistyä kyseiselle alalle ja työllistyminen koulutusta vastaaviin tehtäviin hankaloituu.

Yleistäen voidaan kuitenkin todeta, että ylikoulutuksen taustalla on työmarkkinoiden ja koulutuksen kohtaamattomuus tai tilanne, jossa työntekijä joutuu sitoutumaan osaamistaan vaatimattomampiin tehtäviin (esim. Saukkonen & Peltonen 2018).

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen Kantar Publicilta tilaamassa kyselytutkimuksessa (Hyyry 2023) noin 80% kaikista työikäisistä korkeakoulutetuista arvioi, että koulutus vastaa ainakin jossain määrin nykyistä työtä. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa (UTH 2014) -tutkimuksen aineiston perusteella korkeakoulutetuista suomalaistaustaisista 21 % työskentelee tilastollisesti ylikoulutettuna, kun puolestaan ulkomaalaistaustaisilla vastaava lukema on merkittävästi suurempi eli 34 %.

Työllistyminen koulutusta vastaamattomiin tehtäviin on kansainvälisille korkeakoulutetuille merkittävä haaste ja laaja yhteiskunnallinen ongelma. Arvio korkeasti koulutettujen kansainvälisten työntekijöiden ylikoulutuksesta on varsin selkeä. UTH-tutkimuksen perusteella arvioidaan, että 21 % ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista ja peräti 47 % alemman korkeakoulututkinnon suorittaneista kansainvälisistä osaajista työskenteli koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä (2014). Puolestaan kysyttäessä henkilöltä itseltään, kokeeko hän olevansa ylikoulutettu nykyiseen tehtäväänsä, 29 % ylemmän korkeakoulututkinnon ja 35 % alemman korkeakoulututkinnon suorittaneista ulkomaalaistaustaisista kokee olevansa ylikoulutettu (Larja & Luukko 2018).

Tässä haastattelututkimuksessa halusimme selvittää, miltä jatkuva oppiminen ja osaamisen tunnistaminen suomalaisessa työelämässä näyttävät korkeasti koulutetuista kansainvälisistä työntekijöistä, jotka kokevat työllistyvänsä koulutustaan vastaamattomiin tehtäviin. Halusimme kysyä ulkomailla syntyneiltä vastaajilta itseltään, kokevatko he itsensä ylikoulutetuiksi, ja miten he näkevät tämän ilmiön ja ratkaisut sen purkamiseen. Korkeakoulutusta ei itsessään tulisi pitää ongelmana tai ”liika- tai ylikoulutuksena”, mutta on tärkeää tarkastella varsin selkeästi olemassa olevaa ilmiötä sekä pohtia, millä tavoin jatkuvalla oppimisella ja osaamisen huomaamisella voidaan tukea ulkomailla syntyneiden korkeakoulu-tettujen työllistymistä koulutustaan vastaaviin tehtäviin sekä vahvistaa heidän työmarkkina-asemaansa.

2. Haastatteluiden toteutus ja vastaajien taustatiedot

Tutkimuksen haastateltavat rekrytoitiin erillisellä kutsukirjeellä. Kirje jaettiin Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen sidosryhmäverkostossa ja Innolink Research Oy:n sosiaalisen median kanavissa. Vastaajat valikoitiin haastatteluun ilmoittautumisjärjestyksessä. Haastattelut toteutettiin vastaajien toiveesta joko suomeksi tai englanniksi. Haastattelun ilmoittautumisvaiheessa kysyttiin, onko henkilöllä korkeakoulututkinto ja kokeeko hän työskentelevänsä tällä hetkellä koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä.

Kaikki haastattelututkimukseen osallistuneet olivat syntyneet muualla kuin Suomessa. Haastattelututkimukseen osallistuneiden lähtömaat olivat hyvin moninaiset, mikä heijastaa hyvin maahanmuuton monimuotoisuutta sekä globaalia muuttoliikettä. Tutkimushaastatteluun osallistui vastaajia seuraavista maista: Bangladesh, Englanti, Intia (2 vastaajaa), Italia (2), Iran, Kazakstan, Kenia, Liettua, Nepal, Pakistan (2), Puola, Saksa, Turkki, Uganda ja Ukraina (2). Yksi vastaaja ei halunnut kertoa lähtömaataan. Vastaajista yhdellä henkilöllä oli Suomen kansalaisuus, ja toinen haki parhaillaan Suomen kansalaisuutta. Vastaajista naisia oli 9 ja miehiä 11. Vastaajat ovat syntyneet vuosien 1978 ja 2003 välillä. Lisäksi viisi vastaajaa ei halunnut kertoa syntymävuottaan.

Suurin osa haastattelututkimuksen vastaajista oli haastattelun toteutuksen aikaan kokoaikaisessa työssä. Kolme vastaajaa kertoi olevansa pääasiallisesti opiskelijoita, kaksi vastaajaa oli työttömänä työnhakijana ja kaksi vastaajaa toimi yrittäjänä tai freelancerina. Vastaajien työllisyystaustoista käy ilmi, että vastaajajoukko on erittäin moninainen ja heillä oli hyvin erilaisia työllistymispolkuja. Kohderyhmälle oli tyypillistä, että työssäolo, opinnot ja yrittäjyys kietoutuvat yhteen ja kulkevat rinnakkain.

Vastaajia pyydettiin kertomaan lyhyesti opinnoistaan Suomessa, ja näiden kuvausten mukaan vastaajien opiskelutaustat olivat monialaisia. Tyypillisesti vastaajat olivat opiskelleet varsinaisen alansa lisäksi muita aloja tai yrittäjyyteen liittyviä opintoja. Myös kieliopinnot olivat tavallisia. Vastaajissa oli tohtorin, ylemmän korkeakoulututkinnon ja alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita ja niitä opiskelevia. Tyypillisesti vastaajat opiskelivat myös korkeakoulututkintoa Suomessa tai olivat aikeissa aloittaa lähitulevaisuudessa korkeakouluopiskelun. Kahdella vastaajalla oli Suomesta myös tohtorin tutkinto tai he olivat viimeistelemässä tohtorin tutkintoa.

Vastaajien tärkein yksittäinen syy muuttaa Suomeen oli omat korkeakouluopinnot. Lähes puolet vastaajista muutti nimenomaan opiskelujen vuoksi Suomeen. Tyypillisesti vastaajilla ei ollut minkäänlaisia siteitä Suomeen, vaan he olivat saapuneet opiskelupaikan tai töiden perässä. Suurin osa vastaajista oli asunut Suomessa 1-10 vuotta. Yhteensä viisi vastaajaa kertoi asuneensa Suomessa alle vuoden tai yli 10 vuotta.

Hieman yli puolet vastaajista asui Uudellamaalla. Lisäksi muutamia vastaajia oli Pirkanmaalta, Etelä-Savosta, Etelä-Pohjanmaalta, Pohjois-Pohjanmaalta ja Varsinais-Suomesta. Vastaajista pääosa asui suurehkoissa yliopistokaupungeissa, mutta muutama asui myös pienillä paikkakunnilla.

3. Monimuotoiset ja haastavat työllistymispolut

Suomen kieli nähdään esteenä työllistymiselle omalle alalle

Haastattelututkimuksessa nousi esille, että suuri osa vastaajista koki suomen tai ruotsin kielen haastavaksi oppia ja he kokivat, että kielitaidon puute tulee usein työmarkkinoilla vastaan. Erityisesti suomen kieltä koskevia kielitaitovaatimuksia tai suomen kielen osaamattomuutta pidettiin merkittävänä esteenä työllistymiselle ja oman alan töiden löytämiselle. Monet haastateltavat kokivat, että kansainvälisille osaajille tulisi antaa mahdollisuus näyttää osaamisensa myös muutoin kuin kielitaitonsa perusteella. Vastaajien mukaan valitettavan usein heidän suomen kielen taitoaan arvioidaan ensimmäisenä.

Vastaajat pääosin opiskelivat suomea ja kaikilla heillä oli kyky työskennellä englanniksi. He kertoivat törmäävänsä jatkuvasti tilanteisiin, joissa suomen kielen osaamista edellytetään, vaikka työkielenä voisi hyvin olla englanti. Vaatimus suomen tai ruotsin kielen osaamisesta oli monen vastaajan mielestä jyrkkä, ja he pohtivat, eikö heidän muuta osaamistaan nähdä heidän suomen kielen osaamattomuutensa vuoksi.

Siitä huolimatta, että koodaus on minun osaamisalueeni ja en oikeastaan tarvitse kielitaitoa, niin kielitaidosta on tullut minulle este. (mies, Intia)

Annan rehellisen vastauksen tähän asiaan. Mielestäni suomen kieli on este. (–) Teknisellä puolella on aina työtehtäviä englanniksi ja teknologiateollisuudessa ihmisten ei tarvitse osata suomea niin hyvin. (–) Ei mielestäni tarvitse antaa johtopaikkaa kansainvälisille työntekijöille, mutta heille voidaan silti antaa juniortason tehtäviä. Tai jotakin, missä he voivat näyttää osaamisensa. (mies, Pakistan)

Lisäksi haastatteluissa toistui selvästi voimakas turhautuminen siihen, että suomen kieltä on vaikea kokonaisvaltaisesti opiskella töiden ohella, mutta vain työnteko mahdollistaa oleskelun ja perheen taloudellisen tukemisen Suomessa. Useat haastateltavat kertovat, että heidän on pakko löytää työtä oleskeluluvan jatkamiseksi, jonka vuoksi vastaajat hakevat vaikeassa tilanteessa myös koulutustaan vastaamattomia töitä. Näin syntyy vaikea kohtaamattomuuden tilanne, jota useat haastateltavat kuvailivat. Seuraavat katkelmat ovat teknillisen korkeakoulutuksen saaneilta henkilöiltä, jotka työskentelevät tuotantotyöntekijänä ja Uber-kuljettajana.

Minun täytyy työskennellä ja tienata rahaa, jotta voin maksaa laskut. Opiskelu taas vaatii aikaa ja vaivaa. Ja meidän (maahanmuuttajien) pitää jatkuvasti miettiä, että minne me laitamme voimavaramme.
(mies, Kazakstan)

Olen kiinnostunut (tulevaisuudessa) oppimaan ohjelmointikieliä, kuten Pythonia, Javaa tai C++:aa. Olen jo ilmoittautunut kursseille. Haluaisin kasvattaa osaamistani tällä osa-alueella... ja toivon pääseväni maisteriopintoihin. (– –) Mutta tällä hetkellä en voi keskittyä (täysin) osaamiseen vaan minun täytyy tukea (taloudellisesti) perhettäni.
(mies, Nepal)

Toisaalta haastatteluissa näkyi käytännölläheisyys siinä, miten suomen kielen oppiminen on osa kotoutumisprosessia. Kielitaitoa tarkasteltiin myös laajemmin kuin ainoastaan työllisyyden näkökulmasta.

Uskon aidosti siihen, että jos haluaa integroitua yhteiskuntaan, vaikka monet puhuvat sujuvaa englantia, noh oikeastaan kaikki... niin uskon siihen, että integroituminen vaatii kielen oppimisen, mutta on myös tärkeää opiskella kulttuuria ja historiaa... ja minun suunnitelmani on integroitua tänne. Oppia tuntemaan suomalaisia ja suomen kieltä...
(nainen, Ukraina)

Suomen kieltä halutaan oppia työpaikoilla

Tutkimushaastatteluihin osallistuneilla oli monipuolisesti ulkomailla kerättyä työ- tai opiskelukokemusta. Puolet vastaajista ei ollut päätoimisesti työskennellyt kotimaan ulkopuolella ennen muuttoa Suomeen. Osalla vastaajista oli puolestaan työkokemusta esimerkiksi Englannista, Espanjasta, Hollannista, Israelista, Italiasta, Puolasta, Ranskasta, Saksasta, Venäjältä, Virosta ja Yhdysvalloista.

Tutkimushaastatteluiden perusteella oli selvästi havaittavissa, että korkeasti koulutetuilla kansainvälisillä työntekijöillä oli haasteita oppia suomea tai ruotsia. Nämä haasteet syntyivät aineiston perusteella kahdesta syystä. Ensimmäkin ulkomailla syntyneet henkilöt eivät opiskele riittävästi suomen kieltä Suomessa käydyssä korkeakoulutuksen aikana. Toiseksi he eivät saa tarpeeksi tukea kielen oppimiseen työpaikoillaan. Vastaajista neljä kertoi, että heillä on ollut hyviä kokemuksia siitä, että työnantaja on tarjonnut mahdollisuuden suomen tai ruotsin kielen oppimiselle. Vastaajat totesivat tyypillisesti, että heillä ei ollut työnteon ohella riittävästi aikaa suomen kielen opiskeluun. Haastatteluun osallistuneista 14 henkilöä kertoi, että he eivät osaa suomea tai ruotsia ollenkaan tai, että he ovat kielitaidon perusteella aloittelijoita.

Minun on tehtävä päätös, että joko teen töitä tai opiskelen suomea. En oikeastaan voi sanoa, että olisin liian väsynyt tekemään molempia, mutta... koska olen maahanmuuttaja, mutta ensimmäisen (oleskelu)vuoden aikana on vain niin paljon järjestettäviä asioita... (nainen, Ukraina)

Vastauksissa nousi esiin tarve sille, että suomen kielen oppiminen olisi integroitu työpäivien yhteyteen. Tarvetta oli esimerkiksi työpaikoilla järjestettävälle keskustelukursseille. Monet vastaajat toivoivat, että kehittyvällä suomen kielellä pääsisi töihin ja että työnantaja voisi tukea kielen oppimisessa esimerkiksi perehdytyksen tai koeajan aikana.

Toivoin oikeastaan alusta alkaen, että täällä (työpaikalla) olisi jonkinlaisia suomen kielen keskusteluryhmiä tai suomen kielen valmennusta... mutta suomen kielen opettajan saaminen on kestänyt liian kauan... (nainen, Intia)

Työt eivät vastaa koulutusta ja ovat usein lyhytkestoisia

Vastaajien työkokemukset vaihtelivat suuresti. Monilla heistä oli lyhytkestoisia työkaksoja erilaisissa matalapalkka-alan tehtävissä, kuten siivouksessa, postinjakelussa tai pikaruokaravintoloissa. Haastateltavista kuusi kertoi työskennelleensä tai työskentelevänsä parhaillaan oman alansa työpaikassa. Usealla oli myös työttömyysjaksoja ja monet olivat ryhtyneet yrittäjiksi, koska itselle sopivaa työpaikkaa oli ollut vaikea löytää. Muutama vastaaja työskenteli yliopistossa omalla alallaan, mutta olisivat halunneet saada työtä yliopiston ulkopuolelta.

Haastateltavien tämänhetkiset työtehtävät olivat hyvin vaihtelevia. Haastateltavat kertoivat työskentelevänsä muun muassa taksinkuljettajana, siivoojana, pikaruokaravintolassa, koulunkäyntiavustajana, postinlajittelijana ja kokoonpanotehtävissä. Monet selvästi koulutustaan vastaamattomissa tehtävissä olevat haastateltavat kertoivat, että he hakevat jatkuvasti uusia tehtäviä tai koulutuspaikkoja tai ovat aikeissa vaihtaa työtehtäviä. Puolestaan vastaajat, jotka työskentelivät koulutustaan vastaavissa tehtävissä, halusivat syventää osaamistaan ja päästä paremmin kiinni suomalaiseen yrityskulttuuriin.

Suomalaista työelämää arvostetaan

Siitä huolimatta, että monet haastateltavat olivat työllistyneet koulutustaan vastaamattomiin tehtäviin, useat vastaajat kehuivat työnantajiaan ja työpaikkojaan reiluiksi, kannustaviksi ja mukaviksi. Eräs vastaaja luonnehti työpaikkaansa näin: ”Kollegani ovat mahtavia. Pidän työkavereista. He tukevat minua... he ovat... yksinkertaisesti hyviä ihmisiä. He opettavat minua. He tukevat minua. He ovat inklusiivisia.”

Vastaajia yhdisti se, että he kaipasivat enemmän mahdollisuuksia hyödyntää osaamistaan ja saada enemmän vastuuta työtehtävistään. Toisaalta erään vastaajan mukaan työhön voi olla hyvin tyytyväinen, vaikka se ei olisikaan omalta alalta tai vastaisi vaatimuudeltaan omaa kykyä. Tärkeintä vastaajalle oli se, että työtä oli ylipäättään.

Useat vastaajat kertoivat, että he eivät olleet täysin tyytyväisiä vallitsevaan tilanteeseen, jossa he jatkuvasti joutuivat etsimään uusia, enemmän omaan alaan liittyviä työtehtäviä. Etenkin nuoremmat vastaajat kuvasivat, että etenemistä uralla kyllä tapahtuu, mutta se on hidasta. Usein myös omaa uraa ja osaamista verrattiin esimerkiksi opiskelukavereiden tilanteeseen.

Yksi ystäväni ei koskaan edes saanut tutkintoaan valmiiksi, mutta hän on työskennellyt... todella hyvässä... koulutustaan vastaavassa työssä. Nyt jo ainakin 6 vuotta. (mies, Bangladesh)

Muutama vastaaja kertoi olevansa toiveikas, että vaikka nykyinen työ ei aivan vastaa toiveita ja odotuksia, urakehitys on oikean suuntainen. Seuraava sitaatti kuvaa henkilön optimismia ja motivaatiota, että mikäli mahdollisuuksia vain on, kansainväliset osaajat kyllä niihin tarttuvat.

Minun pitää sanoa, että olemme (kansainväliset osaajat) valmiita integroitumaan yhteiskuntaan ja työskentelemään Suomessa. Olemme valmiita hankkimaan kaiken koulutuksen ja osaamisen sekä tiedon... jotta voimme parhaamme mukaan työskennellä Suomessa. (mies, Uganda)

Työkokemus on tarpeen, mutta pitkät palkattomat harjoittelujaksot nähdään ongelmallisina

Erään haastateltavan suunnitelmana oli tehdä kandidaatin tutkinnon jälkeen muutamia vuosia alan töitä, minkä jälkeen hän jatkaisi maisterin tutkintoon. Suunnitelma ei kuitenkaan onnistunut, sillä oman alan töitä oli vaikeaa saada, joten henkilö ajautui töihin pikaruokaravintolaan. Sitten hänet hyväksyttiin tutkinto-opiskelijaksi ylempään korkeakoulututkintoon.

Minun oli hankittava ehdottomasti työ, koska oleskelulupani oli päättymässä. Joten hain töitä. Ja työskentelin sitten yhdeksän kuukautta ravintolassa. Joten kokonaisuudessaan en ole kovinkaan tyytyväinen työtilanteeseeni. Mutta koulutukseen, jonka nyt aloitan, olen todella tyytyväinen. Olen todella innoissani, koska aion hakeutua tutkimusuralle. (mies, Bangladesh)

Haastatteluissa korostuivat tarinat, joissa yksittäiset työkokemukset lisäävät henkilön näkemystä työskentelystä Suomessa ja antavat ymmärrystä laajemmin suomalaisesta työelämästä. Kielteiset kokemukset koulutusta vastaamattomista töistä ovat kuitenkin ymmärrettäviä, sillä useat haastateltavat kertovat, että he olisivat toivoneet, että työllistyminen oman alan tehtäviin olisi Suomessa ollut helpompaa. Yksi haastateltavista korosti myönteisenä kokemuksena, että on ylipäättään tärkeää oppia työskentelemään suomalaisessa työkuulttuurissa.

Mielestäni on ollut erittäin arvokasta, että olen nähnyt, miten suomalaiset työskentelevät ja miten he kommunikoivat työssä. Millaista suomalainen työkuulttuuri on. (mies, Kazakstan)

Suomalaiseen työelämään tutustumisen käänköpuolena mainittiin pitkät palkattomat harjoittelujaksot, jotka eivät johda työllistymiseen. Eräs haastateltavista kertoi, miten turhauttavia pitkäkestoiset harjoittelut ovat.

On monia ohjelmia ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on auttaa kansainvälisiä työmarkkinoille. Yksi ongelma on, että ne ovat joko palkattomia tai erittäin pienipalkkaisia. (–) Ymmärrän kyllä, että harjoittelu on paras tapa näyttää osaamisesi mahdolliselle työnantajalle, mutta harjoittelut ovat yleisesti joko erittäin pitkiä tai palkattomia. (nainen, Liettua)

4. Osaamisen tunnistamisen kokemuksia suomalaisesta työelämästä

Työnhaun pitkittyminen saa epäilemään omia taitojaan

Vastaajat kokivat, että ensimmäiseen oman alan työpaikkaan on erityisen vaikeaa päästä sekä suoraan koulutuksesta valmistumisen jälkeen että yritettäessä siirtyä muista tehtävistä oman alan tehtäviin. Vaikka työkokemusta olisi paljonkin joko ulkomailta tai Suomesta toiselta alalta, ei se vastaajien mukaan välttämättä auta työnhaussa.

Yksi vastaajista tiivistä erinomaisesti, miten juuri ylikoulutus sai hänet kiinnostumaan tästä selvityksestä ja sen vuoksi hän halusi osallistua siihen.

Kun näin teidän julkaisunne, niin ystäväni sanoi minulle, että ehkä tämä on jotain sellaista, mihin sinä haluaisit osallistua. Luin saatteen nopeasti läpi... ja huomasin sanan ylikoulutus. Tämä on minulle sellainen teema, joka on varsinainen triggeri minulle. Minun viimeinen työsopimukseni päättyi joulukuussa. Melkein vuosi sitten. Ja sen jälkeen olen hakenut erilaisia töitä... ja ainoa asia mitä he sanovat minulle on "Sinä olet ylikoulutettu tähän tehtävään" tai "Ei, meidän mielestämme olet ylikoulutettu".
(nainen, Ukraina)

Muutaman vastaajan mukaan työnhaussa torjutuksi tuleminen ja työnhaun pitkittyminen saa epäilemään omaa osaamistaan, mikä ajaa kouluttautumaan vielä lisää. Lisäksi erään vastaajan mukaan hänet leimataan herkästi ylikoulutetuksi hakemiinsa tehtäviin, mikä viittaa siihen, että osaaminen kyllä huomioidaan, mutta osaaminen ei välttämättä kohtaa haetun tehtävän kanssa. Kaikissa näissä tilanteissa haastateltujen kokemus on, että heillä on paljon osaamista, mutta sen kohdentaminen ja yhteensovittaminen suomalaisessa työelämässä on koettu haastavaksi.

Työnantajat eivät tunnista osaamispotentiaalia

Haastattelututkimuksen yksi selkeimmistä tuloksista oli, että haastateltavien mielestä heillä olisi paljon annettavaa suomalaiselle työelämälle, mikäli heidän osaamispotentiaalinsa tunnistettaisiin kokonaisuudessaan. Lähes kaikki haastateltavat vastasivat osittain tai täysin samaa mieltä väittämään: ”Minulla olisi enemmän annettavaa suomalaiselle työelämälle, mikäli kaikki osaamiseni tunnistettaisiin.”

Vastaajia pyydettiin kertomaan tarkemmin, miten heidän osaamistaan ja koulutustaan on heidän työtehtävissään huomioitu. Vastaajien mukaan työnantajat ovat osanneet hyödyntää heidän taitojaan ja osaamistaan vain osittain. Vastaajien mukaan haasteita oli esimerkiksi siinä, kuinka hyvin taitoja voidaan hyödyntää, mikäli esimerkiksi kelpoisuusvaatimukset estävät osaamisen täysimääräisen hyödyntämisen. Erään vastaajan mukaan hänen osaamisensa ja kokemuksensa kansainvälisen liiketoiminnan osalta on kyllä huomattu työnantajan toimesta, mutta vastaaja arvioi, että hän pystyy näyttämään koko osaamisensa vasta, kun saa tarpeeksi haastavia ja monimutkaisia projekteja toteutettavaksi.

Vastaajien mukaan omaa osaamista täytyy ehdottomasti pitää esillä ja omalla osaamisella täytyy vakuuttaa. Erään vastaajan kokemuksen mukaan osaamisesta oltiin työhaastattelussa hyvinkin kiinnostuneita, mutta itse työssä osaamista ei kuitenkaan hyödynnetty. Vastaaja epäili, että osaaminen oli unohtunut, jos sitä ei kirjattu mihinkään muistiin.

Olen aika business-orientoitunut ja analyttinen henkilö. Uskon, että esimieheni on huomannut tämän taidon minussa ja hän on antanut minulle projekteja ja mahdollisuuksia päivittäin. Tavallaan itsevarmuus ja luottamus on olemassa. Kuitenkin isommat projektit... niin en usko, että osaamistani on täysin huomattu, että... kuinka paljon voisin oikeasti hallita... suurempia projekteja. (nainen, Intia)

Haastattelututkimuksen aineiston perusteella on vaikeaa sanoa, mistä osaamis-
potentiaalin tunnistamattomuus johtuu. Monet vastaajat kokivat, että he eivät
ole päässeet näyttämään kunnolla osaamistaan tai eivät ole työllistyneet koulu-
tustaan vastaaviin tehtäviin. Tällöin myös heidän osaamisensa jää kokonaisu-
udessaan piiloon. Vastaajista suurin osa kertoi, että työtehtävissä, joita he tekevät,
ei osaamista ole tunnistettu kokonaisuudessaan. Ainoastaan yhdessä vastauk-
sessa kuvattiin, miten osaamisen tunnistaminen on suoraan vaikuttanut työstä
saatavaan palkkaan.

**Kyllä mä oon sitä mieltä, että se (osaaminen) on osittain otettu huomioon,
mut ei kokonaan. Ja niin, okei, koska tietenki mä voisin, jos mä oisin nyt
Saksassa, mä voisin työskennellä jo opettajana, mut täällä se ei onnistu,
koska kelpoisuusvaatimukset ovat niin korkeat. (- -) mä sain myös siitä
kokemuslisää, että mulla on tuo maisterin tutkinto, eli jonkun verran se
(osaaminen) on otettu huomioon. (mies, Saksa)**

Haastateltavien osaamisen tunnistaminen työtehtävissä näytti tämän tutki-
mushaastattelun perusteella olevan merkittävä ongelma. Osaamispotentiaalin
sivuuttaminen heikentää työntekijöiden motivaatioita ja työn mielekkyyttä, ja
saattaa jopa pahimmillaan heikentää työn tehokkuutta. Ongelma on todellinen,
koska monilla ulkomailla syntyneillä on kansainvälistä työkokemusta ja he ker-
toivat laajasti esimerkiksi ohjelmoinnin, luovien alojen ja viestinnän taidoistaan,
joita he eivät ollenkaan pääse hyödyntämään Suomessa.

Eräs haastateltava kuvasi tämän ongelman osuvasti. Henkilö oli saanut luovan alan koulutuksen Suomessa, ja hän oli juuri aloittamassa uutta työtehtävää panimossa. Panimotyö ei suoranaisesti vastannut hänen koulutustaan, mutta haastateltava oli kaikin puolin tyytyväinen uuteen työhönsä. Hän toivoi kuitenkin, että uusi työnantaja voisi hyödyntää hänen graafista ja taiteellista osaamistaan, vaikka hänet palkattiin aivan muihin tehtäviin.

Uskon, että olisin tyytyväinen jos (työnantaja) tunnistaisi osaamiseni graafiselta alalta. Luovan osaamiseni, voisin esimerkiksi käyttää yrityksen markkinointiin tai pakkaustuotteiden muotoiluun. (mies, Puola)

5. Suhtautuminen jatkuvaan oppimiseen

Suomessa on paljon mahdollisuuksia ja korkeakoulutusta pidetään erinomaisena

Suurin osa haastatteluun osallistuneista arvioi, että Suomessa on hyvin paljon mahdollisuuksia osallistua erilaisiin koulutuksiin ja vahvistaa omaa osaamistaan. He kokivat, että Suomessa osaamisen kehittämisen mahdollisuudet ovat hyvät: ”Koulutusta arvostetaan täällä paljon. On paljon koulutuksia, joihin voisin hakea... Täällä on paljon mahdollisuuksia, mikä on hyvä asia.”

Vastaajilla oli paljon myönteisiä kokemuksia koulutuksesta Suomessa, ja he kertoivat pitävänsä suomalaisesta tavasta opiskella ja opettaa. Opinnoissa haastateltavat pitivät hyvänä muun muassa vapautta, joustavuutta ja kannustavuutta. Myös opettajia ja tiloja kehuistiin. Suurin osa Suomessa korkeakoulussa opiskelleista vastaajista kertoi, että he ovat olleet erittäin tyytyväisiä opetuksen laatuun.

Täällä ei ole kilpailutilannetta, että arvosanoja katsottaisiin tai sellaista... joka on tosi hyvä asia, ja se on paljon käytännöllisempää kuin siellä mistä minä tulen. Ja toinen asia on, että opiskelu on yhdistetty paljon enemmän teknologian kanssa. Todella mahtavaa! Pidän siitä. Ja opettajat ovat avuliaita. Suomessa on todella mukavia opettajia. He auttavat meitä kansainvälisiä opiskelijoita. (mies, Uganda)

Vastaajat olivat myös tyytyväisiä apuun ja neuvoihin, joita he ovat saaneet Suomessa. Erityisesti erilaiset verkostot, kuntien matalan kynnyksen palvelukanavat ja TE-toimistojen palvelut korostuivat vastauksissa.

Koulutuksen haasteet liittyivät lähes poikkeuksetta siihen, että haastateltavien mielestä suomalaiset korkeakoulut eivät valmista opiskelijoita tarpeeksi hyvin siirtymään suomalaiseen työelämään. Kielitaito on yksi selkeä puute, jonka monet kansainväliset osaajat ovat huomanneet vasta valmistumisen jälkeen, ja se osoittautuu valtavaksi esteeksi työllistymiselle.

(–) yksi negatiivinen asia on se, että (yliopistossa) ei ole mitään järjestelmällistä seurantaa. Valmistumisen jälkeen tuntuu siltä, että sinut jätetään vain yksin. (nainen, Iran)

Toiveena lyhyet ja intensiiviset kurssit, jotka tukevat osaamisen vahvistamista

Vastaajat olivat melko yhtä mieltä siitä, että he haluaisivat käyttää ja kehittää osaamistaan nimenomaan nykyisessä työssään, jossa olisi mahdollisuus osaamisen parempaan käyttämiseen ja kehittämiseen.

Kielitaidon kehittämiseen liittyen vastaajilla oli erilaisia toiveita. Vastaajat toivoisivat, että he voisivat käyttää työssään enemmän suomea ja että englanninkielistä koulutusta olisi yhtä hyvin saatavilla kuin suomenkielistä koulutusta.

Ylipäätään vastaajat mainitsivat, että mahdollisuudet osaamisen kehittämiseen vaikuttavat erilaisilta Suomessa syntyneille ja Suomeen muuttaneille. Esimerkiksi vaatimukset koulutuksiin pääsemiseksi voivat olla Suomeen muuttaneille vaikeampia saavuttaa. Erään vastaajan arvion mukaan sekä Suomessa syntyneet että Suomeen muuttaneet toivoisivat, että heiltä itseltään kysyttäisiin enemmän, millaisia palveluja ja mahdollisuuksia he tarvitsisivat.

Yhden vastaajan mukaan vaikuttaa siltä, että vain tutkintoon johtava koulutus on riittävää oman osaamisen kehittämiseksi ja silloin esimerkiksi maisterin tutkinnon suorittaminen vie kaksi vuotta, mikä voi olla tilanteeseen nähden liian pitkään. Toiveena olisi, että lyhyemmälläkin koulutuksella pääsisi urallaan eteenpäin.

Yksi haastateltava nosti esille, että pitkien työvoimakoulutusten sijaan tulisi pyrkiä lyhyisiin kursseihin, joihin kuuluu yritysyhteistyötä. ”Uskon, että on paljon tehokkaampi tapa saada tämä paremmaksi. Enemmän työllisyyskursseilla tulisi tehdä yhteistyötä suoraan yritysten kanssa.” Toisen vastaajan mukaan olisi tärkeää, että kurssit olisivat intensiivisiä ja ne sisältäisivät myös kasvokkaisia kohtaamisia sekä mahdollisuuden verkostoitua muiden osaajien kanssa. Monet vastaajat korostivat, että heillä on usein puutteellisia verkostoja suomalaisiin toimijoihin. Eräs haastateltava kuvaili myönteistä osaamisen kehittämisen kokemustaan yliopistossa seuraavasti:

Maisterin tutkintoni aikana meillä oli osaamisen kehittämiseen oma ohjelma kansainvälisille. He opettivat meitä, miten verkostoitua ja kehittää viestintää ja muita sellaisia asioita. (nainen, Englanti)

Halu oppia uutta ja olla hyödyksi yhteiskunnalle

Korkeakoulutettuina vastaajat arvioivat osaamisensa olevan hyvällä tasolla ja vastaavan työelämän vaatimuksia. Halu oppia uutta on kuitenkin vahva ja erityisesti kielen opiskelussa ja verkostoitumisessa koettiin olevan kehittymisen varaa. Vaikein prosessi on kuitenkin koulutusta vastaavan työuran avaaminen.

Haastatteluun osallistuneilla oli vahva tahto työllistyä ja hyödyntää osaamistaan Suomessa. Heidän osaamiselleen oli ominaista laaja-alaisuus ja halu oppia jatkuvasti lisää. Vastaajien halu oppia kohdistui usein juuri omaa osaamista syventäviin aiheisiin, yrittäjyyteen valmistaviin opintoihin ja suomen kielen osaamisen parantamiseen. Heille oli yhteistä se, että he haluavat panostaa nimenomaan uran kannalta hyödyllisiin opintoihin.

Lähes kaikki haastateltavat kertoivat siitä, että he haluavat jatkuvasti päivittää omaa osaamistaan sekä kouluttautua lisää. Monet haastateltavista tekivät verkossa erilaisia kursseja, joiden avulla he opiskelivat esimerkiksi ohjelmointia, kieliä ja kulttuuria. Haastatteluista kävi ilmi hyvin selkeästi, että haastateltujen oppiminen ja osaamisen kerryttäminen on vahvasti yhteydessä työelämäosaamiseen ja taitoihin, joista olisi enemmän hyötyä juuri työmarkkinoilla.

(– –) se on osa minun persoonallisuuttani, uteliaisuus ja halu ymmärtää. Olen kiinnostunut data-analytiikasta, koska en ole oppinut sitä aikaisemmin. (nainen, Liettua)

Rakastan koodausta. Sellainen minä olen. (– –) Koen, että pärjään paremmin, jos keskityn kokonaisuudessaan ohjelmointityöhön. (mies, Intia)

Minulle oppiminen on koko elämän mittaista. Se on minun inspiraationi. Niin yksinkertaista se on. (nainen, Intia)

Tutkimusten mukaan osaamisesta ja osaamisen kehittämisestä puhuttaessa ajatukset ja keskustelu keskitetään usein koulutukseen ja työelämäosaamiseen. Myös tässä haastatteluaineistossa painottui nimenomaan työelämä- ja ammatitaito-osaaminen, eikä niinkään vapaa-ajan tai harrastusten kautta hankittu osaaminen.

Monilla haastateltavilla uuden oppiminen yhdistyi myös haluun olla hyödyksi yhteisölle tai yhteiskunnalle. Haastateltavat kokivat usein, että he ovat erityisessä asemassa koulutuksensa vuoksi ja siten haluavat antaa takaisin osaamisensa kautta.

En maksanut mitään koulutuksestani. Tämän vuoksi tunnen, että haluan antaa takaisin yhteiskunnalle ja tarjota jotakin merkityksellistä.
(nainen, Kenia)

Haluan löytää työtä, palvella yhteisöä kykyjeni mukaan ja auttaa ihmisiä parantamaan heidän elämäntilannettaan. (mies, Pakistan)

6. Tulevaisuuden suunnitelmat

Tulevaisuuden toiveena työllistyminen omalle alalle ja ammatillinen erikoistuminen

Vastaajien lähes yhteisenä haaveena ja tavoitteena oli edetä koulutustaan ja taitojaan vastaaviin tehtäviin valitsemillaan aloilla. Useammalla oli myös ajatus perustaa yritys. Vastaajien haaveet olivat maltillisia, kuten yksi haastateltavista kuvaa: ”Toivoin ainoastaan, että voisin löytää työtehtävän, jossa voisin hyödyntää koulutustaustani.”

Haastateltavilta kysyttiin, kiinnostaako heitä jatkokouluttautuminen. Niiden osalta, jotka vastasivat, että jatkokouluttautuminen ei kiinnosta tai ei ole mahdollista tällä hetkellä, vastaukset voidaan jakaa yleistäen kolmeen osaan. Osa vastaajista kertoi, että jatkokoulutus ei ole nyt mahdollista taloudellisen tilanteen vuoksi tai sen vuoksi, että he kokevat taloudellista vastuuta perheestään. Osa vastaajista kertoi, että jatkokouluttautuminen ei ole nyt tarpeen, vaan he haluavat keskittyä oman alan töiden löytämiseen. Loput vastaajat kuvailivat, että heillä on jo tarpeeksi korkea koulutus, minkä vuoksi he eivät kokeneet kouluttautumista tarpeelliseksi.

Suuri osa vastaajista kertoi, että haluaa kouluttautua mahdollisesti vielä lisää. Jatkokoulutusta pohtivat kuvasivat, että heitä kiinnostavat muun muassa suomen ja ruotsin kielen opinnot, maisterin tutkinnot, ohjelmointi sekä viestinnän ja johtamisen opinnot.

Uskon, että voisin antaa suomalaiselle yhteiskunnalle erikoisasiantuntijuuteni vuoksi lisää. Ja sitten haaveilen, että voisin työskennellä täysaikaisena opettajana Suomessa... ja uskon, että se on mahdollista... (mies, Saksa)

Muutamit haastateltavat haaveilivat oman yrityksen tai start-up-yrityksen perustamisesta. Yksi vastaajista kertoi, että hän oli parhaillaan tekemässä markkinointi- ja rahoitussuunnitelmia luovan alan yrityksen perustamiseksi, jolle hänen mielestään on Suomessa tarvetta.

Haastateltavat kertoivat hyvin moninaisista tehtävistä, joiden pariin he toivoivat työllistyvänsä Suomessa. Monet toivoivat työllistyvänsä viestinnän, markkinoinnin tai myynnin pariin. Muutamat vastaajat toivoivat löytävänsä työtä julkiselta tai kolmannelta sektorilta.

Toivon mukaan puolustusvoimissa ja valtion laitoksissa. (mies, tuntematon)

...voisin työskennellä median, viestinnän ja sosiaalisen median rajamaastossa ja... videotuotannossa. (nainen, Ukraina)

Haastatteluissa määrällisesti korostuivat teknillisen koulutuksen saaneet henkilöt, jotka haluavat työllistyä teknologiateollisuuden pariin.

Olisi todella hienoa työskennellä tekoälyn parissa tai datainsinöörinä. (nainen, Turkki)

Haastateltavien motivaatiot ja toiveet olivat kokonaisuudessaan hyvin konkreettisia. Lähes kaikki vastaajat toivoivat, että he löytävät oman alansa työpaikkoja ja pääsevät sitä kautta näyttämään osaamisensa ja työllistymään haastavampiin tehtäviin. Monet vastaajat kuvasivat, että he ovat valmiita oppimaan uutta ja että oman alan työpaikka olisi sellainen haave, joka tällä hetkellä olisi riittävä.

7. Johtopäätökset

Tämän haastattelututkimuksen johtopäätökset perustuvat 20 haastateltavan kokemukseen jatkuvasta oppimisesta ja osaamisen tunnistamisesta Suomessa.

- Monilla haastateltavilla tyytyväisyys omaan työasemaan oli melko vähäinen samoin kuin kokemus siitä, kuinka paljon osaamista arvostetaan. Erityisesti tämä korostui niillä henkilöillä, jotka olivat työskennelleet Suomessa jo pitkään koulutustaan vastaamattomissa työtehtävissä.
- Vastaajat olivat vahvasti sitä mieltä, että heillä olisi enemmän annettavaa suomalaisille työmarkkinoille, mikäli heidän koko osaamispotentialinsa tunnistettaisiin. Tyypillisesti vastaajat kertoivat, että he olivat joutuneet haastavan taloudellisen tilanteen vuoksi ottaman koulutustaan vastaamattomia töitä vastaan, eivätkä siten pääse kunnolla toteuttamaan itseään työelämässä.
- Vastaajat kokivat suurimmaksi esteeksi työllistymisessä koulutustaan vastaaviin tehtäviin suomen kielen puutteen. Toisaalta monet, esimerkiksi ohjelmoinnin tai teknologiateollisuuden parissa työskentelevät toivoivat, että työllistyminen englanniksi olisi helpompaa. Haastateltavat kaipasivat käytännönläheistä apua kielitaidon parantamiseen ja toivoivat, että myös kehittyväällä suomen kielellä pääsisi näyttämään omaa osaamistaan.
- Vastaajien mukaan Suomessa on paljon koulutusmahdollisuuksia ja osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia, mutta he pitivät ongelmallisena, että ulkomaalaistaustaisena ajautuu helposti pelkästään kouluttautumaan lisää ja osallistumaan työllistymistä edistäviin koulutuksiin. Vastaajat toivoivat pääsyä koulutusta vastaaviin töihin ja toivoivat, että koulutukset olisivat enemmän verkosto- ja kurssimaisia intensiivijaksoja.
- Haastateltavista muodostui kuva tavoitteellisina henkilöinä, joilla on määrätietoa ja motivaatiota uralla etenemisen suhteen. Monet vastaajat kuvasivat, miten tärkeää on päästä antamaan työpanostaan osaamisensa kautta yhteiskunnalle ja yhteisölle. Haastateltavat luonnehtivat elämäänsä lähes poikkeuksetta Suomessa hyväksi.

- Moni haastateltava kertoi, että heiltä puuttuu työelämässä tarvittavia verkostoja. On tärkeää pohtia, millä tavoin korkeakoulutettujen kansainvälisten työntekijöiden ymmärrystä suomalaisesta työmarkkinatilanteesta voitaisiin parantaa ja minkälaista tukea kansainvälisten osaajien verkostoitumiseen voidaan tarjota.
- Oman osaamisen kehittäminen ja jatkuva oppiminen liittyivät haastateltavien mukaan pitkälti ammattitaitoon ja työelämätaitoihin. Lähes kaikki vastaajat kuvasivat, että he suhtautuvat oman erityisosaamisensa kehittämiseen hyvin myönteisesti ja kokivat, että osaamisen kehittäminen on välttämätöntä kaikille.

Lähteet

Hyry, J. 2023. Kyselytutkimus: Mitä työikäiset ihmiset ajattelevat jatkuvasta oppimisesta? (2023) Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. <https://www.jotpa.fi/fi/julkaisut/tutkimukset/kyselytutkimus-mita-tyoikaiset-ihmiset-ajattelevat-jatkuvasta-oppimisesta>

Saukkonen, P. & Peltonen, J. 2018. Eroja ja yhtäläisyyksiä. Ulkomaalaistaustaiset pääkaupunkiseudulla Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointitutkimuksen tietojen valossa. Tutkimuskatsauksia 2018: 2. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot, Helsinki. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/18_09_13_Tutkimuskatsauksia_2_Saukkonen_Peltonen.pdf

Larja, L. & Luukko, J. 2018. Koulutuksen ja työn vastaavuus. Teoksessa: Toivonen, M. & Väänänen, A. & Kurki, A. & Bergbom, B. & Airila, A. (toim.) Moni osaa! Työpaikkaosaaminen monikulttuurisilla työpaikoilla. Työterveyslaitos. Juvenes Print, Helsinki 2018. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136165/Moni%20osaa%20-%20ty%C3%B6paikkaosaaminen%20monikulttuurisilla%20ty%C3%B6paikoilla.pdf?sequence=1>

Larja, L. 2019. Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella, teoksessa Kazi, Villiina & Alitolppa-Niitamo, Anne & Kaihovaara, Antti (toim.). (2019). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. ISBN 978-952-327-487-7. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>

Mathies, C., & Karhunen, H. 2019. Suomeen valmistumisen jälkeen jääneet tutkinto-opiskelijat tilastojen valossa teoksessa Kazi, Villiina & Alitolppa-Niitamo, Anne & Kaihovaara, Antti (toim.). (2019). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. ISBN 978-952-327-487-7. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>

Nieminen, T., Sutela, H., & Hannula, U. 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. ISBN 978-952-244-544(pdf). Tilastokeskus. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/184506/yyti_uso_201500_2015_16163_net.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sutela, H. & Larja, L. (2015), Ulkomaalaistaustaisessa väestössä paljon korkeasti ja paljon matalasti koulutettuja, julkaistu 2.11.2015. https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-11-02_002.html

Kuusio, H., Seppänen, A., Jokela, S., Somersalo, L., & Lilja, E. 2020. Ulkomaalais-taustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa: FinMonik-tutkimus 2018-2019. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139210/URN_ISBN_978-952-343-034-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tilastokeskus 2018, Ainakin neljännes ulkomaalaistaustaisista suorittanut korkea-asteen tutkinnon, julkaistu 5.11.2019. https://www.stat.fi/til/vkour/2018/vkour_2018_2019-11-05_tie_001_fi.html

Toivanen, M.; Gluschkoff, K.; Bergbom, B. & Väänänen, A. 2023. Koulutettujen työttömien ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolut. Yhteiskuntapolitiikka 88 (2023):1 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146123/YP2301_Toivanenym.pdf?sequence=1&isAllowed=y

**Jatkuvan oppimisen ja
työllisyyden palvelukeskus**

PL 380, 00531 Helsinki
jotpa.fi

ISBN: 978-952-7546-03-1
ISSN: 2954-2022